

ELS QUE S'EN VAN

Miquel Sitjes i Comas

En el número passat donarem compte de la mort del nostre estimat company don Miquel Sitjes i Comas, que col·laborava en les nostres planes amb el popular pseudònim *Candor Salamé*.

Nostra coneixensa amb don Miquel Sitjes i Comas, sols data dels començaments d'aquesta revista, doncs ella fou la que'ns feu entrar en relació amb ell. ¿i ella la que l'afermà en el punt de l'amistat més sincera que'ns unia darrerament.

Apenes compenetrat el nostre amic de la tasca fomentadora que'ns emprenguerem, es decidí immediatament a posar-se al nostre costat, portant-nos la seva més valiosa ajuda i adhesió. El seu apoi ha sigut per nosaltres altament eficaç i encoratjador i es mereixedor del nostre més profund agraiment.

El nom de *Candor Salamé* es ben conegut de tothom, doncs no es pas sols en les nostres columnes ont don Miquel usà d'aquest pseudònim. Quasi totes les seves composicions literaries han estat firmades per aquest o altres pseudònims, firmant solsament amb el seu nom les seves obres crítiques i jurídiques.

Apart dels seus esplais literaris, el nostre amic guanyà una fama meritíssima en la seva carrera, ja en

el desempeñyo de son comès, ja en ses obres i articles que feren serlo estudiat i discutit.

Precisament, en això, tingué per ell el destí una de ses ironies més crudels; fou aquesta que'l mateix dia que ell expirà en la vila d'Arenys de Mar, li arribà'l nomenament de catedràtic de la Normal.

En quant a la seva obra literaria, es prou coneguda de tots, especialment dels nostres llegidors. En *Candor Salamé* cultivà d'una manera peculiar el gènere festiu i lleuger, agradable i senzill, però que a voltes profunditza molt més de lo que a la forma li correspon. Força deuen recordar els nostres llegidors les seves *Instantànies*, que publicà en la nostra revista, alguna de les quals mereix esser estudiada minuciosament en tota l'extensió del seu pensament, extensió que l'autor volgué negar-li en la forma.

Recordem entre l'infinitat de diaris i revistes en que ha col·laborat a *La Veu de Catalunya*, *La Tramontana*, *La Tomasa*, *Campaña*, *La Perdiu*, *L'Esquella de la Torratxa*, *Cu-Cut!*, *El Dia Gráfico*, *Periódico de Vich*, *Arenys*, *Nort Català* i que alguns altres periòdics i diaris de Madrid.

El nostre amic ha mort als 45 anys d'edat (nasqué a Gracia l'any 1872) i, no obstant, ha deixat complert un treball immens i de profit.

Descansi en pau el nostre amic i lluitador incansable.

Don Miquel Sitjes i Comas

(*Candor Salamé*)

que morí a Arenys de Mar el dia 14 de Febrer passat.

CRONICA QUINZENAL

Perspectiva de circumstancies

Ja l'hem passat el Carnaval. Ja podem enriure's de totes aquelles malifetes d'adolescent entremaliat, o de calavera amb reminiscencies moralistes, propies d'aquest Carnestoltes ensopit. Perquè mireu que n'ha sigut d'aburrit el Carnestoltes d'aquest any... I per torna, aquelles carretes tan poca soltes de la rua, que defraudaren totes les esperances dels ciutadans amb una mica de bona fè, i aquells mascarons i disfrees sens altre atribut que'l paraigua vell i la levita arnada que tots els anys, seriosos, com uns desauciats de qualsevol negociat oficial, invadeixen els passeigs, esporuguint a la quitxalla...

Sort que en els balls triomfà la nostra malicia, que encara que un poc desplaçats trobarem ocasió per a recórrer varies sales i societats ont arrenpalesarem el mateix aditament de libació colorida i aventurera. Perquè, això sí; els balls en la nostra ciutat son la paradoxal quinta-esencia que sab atreure en totes les circumstancies la malignitat fanfarrona del nostre jovent.

S'hi deixa caurer tothom; tots hi anem a rebre la nostra invulnerable gosadia d'ilusionats més o menys maliciosos.

Dilettants i consumats, morigerats i turbulents, tots hi cerquen aquella inefable aventura cobejada i extraordinaria que ha de coronar la seva mansuetut.

I hem de convenir que'l Carnaval, amb els seus balls esvalotats i perversos, aquest any, com sempre, si no ens ha portat la resabia alegría d'una comitivitat organitzada al estil de qualsevol comerciant amb mitja cana, en canvi ens ha donat ocasió per a perdre'ns entre'l més refinat bullici i congestió, ja que la situació i les circumstancies ens impedia alcansar el sentit de la mesura.

Pasat el Carnaval, ja ens es lícit imposar-nos una més vistosa serietat i correcció, encara que siga un ridicol contrari sentit comparant els nostres anys i les desinvoltes maneres de portar-nos.

I que no deixa de ser un altre Carnestoltes que celebra el nostre esperit; però, no hi ha més; la societat, la familia, les costums, ens obliguen a fingir i a limitar-nos, aprenent a no anomenar Carnaval la hipocresia que ostentem el reste del any, perquè ja hem contret l'hàbit d'enganyar-nos els uns amb els altres.

La Quaresma he adoba tot. Arriva aquesta vella sornaguera de set cames, i amb l'escusa d'una pau i tranquil·litat a tota proba, ens vol purificar i netejar-nos de tot pecat.

Però com que'l pecar, i tot lo que siga probar les delicies de lo més original i privat, no ens deixa tenir mai a complert el nostre desig i fallera, ens burlen dels preceptes de la Quaresma, i sens espantar-nos la seva socarroneria i imposició, tornem a barrejar, no fem exàmen de conciencia, la nit ens sembla dia, la carn ens atrau, i... naturalment, pequem.

Ademés, el pecat, que per alguns es un sediment barbre i atàvic i per altres un producte de refinament i sensibilitat, té la virtut d'enjojar els

sentiments, obrir nous horitzons a la voluntat, i continuar d'una manera implícita la damnació de pecadors amb que les religions venen obsequiant-nos des de tants anys.

Obeim a un impuls mentres tant; i això es purament educació que deu seguir tothom per poe heretge o incrèdul que siga.

Festejem la vida doncs, que'ls grecs ja ens ensenyaren a proseguir ofrenant els nostres cosos i sentits, a la més serena alegría i orgiástica manifestació de virilitat.

Plenitud ha de ser el nostre desfici, i no aquesta magre espaventació de la Quaresma, tan ossosa i esparveradora. En veritat que tots els dies de dejuni no més semblen inspiradors de tragedies i divorciaments, puix que'ls silicis i privacions no obeeixen pas a cap llei natural i productiva, i tot l'ambient dels dies quaresmals no ens reconforta pas gaire.

**

Per això es que tenim de desitjar totes les Pasqües; i ja es sapigut que'ls llatins ho esperem tot de les resurreccions, precursoras de les més solemniales alegries i fastuoses revolucions.

La joia pura, anímica, amorosa, i fins—perquè no dir-ho?—divinament carnal, està en el resorgiment de la Naturalesa i de la llum, perquè ben bé de cara al cel, amb la encesa rojor de la sang novella, poguem riure i cantar, amarats de sol i vigoria, les eternes estròfes del amor a la vida.

Tot el nostre prestigi i fortitut, tota la nostra protuberancia de modernitat i conciencia, la trobarem en les diverses manifestacions simbòliques amb que'l nostre poble aixorda un cap al altre de la ciutat amb les seves vibracions i rialles.

Els espectacles místics, en el nostre poble, son pura fórmula, no obeeixen a cap instint; en canvi les paganes orientacions de virilitat i rebeldia, totes democràtiques i enceses d'entusiasme, prenen el relleu fantasmagòric de germinació eminentment optimista i encantadora.

Aixamplém el ritme de la nostra energia i demanem forces Pasqües per a sentir-nos impresionats d'alegría, d'amor i de sol.

ABEL ARDIT.

La Porta de la Pau, la Rambla dels ocells i un tortell de pesseta o un diumenge al dematí.

El bon barceloní, el barceloní dels clàssics, dels que viuen al rovell del ou, que lo mateix pot esser un mantegaire que un betes i fils, un estanquer que un antic tenedor de llibres de la casa Reixach, Sistacs i Miseracs; el barceloní de *roda el mon i torna al Born* que no ha rodat mai el món ni s'ha mogut del Born, te uns matins de festa deliciosos; sempre iguals; això sí, però deliciosos.

Veniu amb mi, seguim-lo i envejem-lo.

Surt de casa cap allà a les deu (quin va a missa quin no hi va), i fa cap al moll on comensa la pasejada propiament dita. Contempla amb ulls admirats els vapors, els barcos i les barques, s'astora de que l'aigua pugua sostenir aquelles *bestiasses* i conta com allí dins hi han cambres i llits i taules per a menjar, mellor que no pas en cap casa de terra ferma i explica com tot allò la mar

festa

ho fa ballar com una palla i s'imagina els barcos aquells fent d'ou com balla al cim d'una onada gran com el Tibidabo o be colgat dintre una altra que fa un caragol dintre del qual hi cap una escudra, com aquell cromó que te en un marc al menjador de casa, i la seva imaginació vola... vola.

Es para curiós, davant les màquines, grües i coses desembarcades, quina utilitat i maneig apenes capeix o capeix malament.

Arriva a la Porta de la Pau; allí s'encanta amb les *Golondrinas* i'ls canots de passeig dels socis del Club. ¡Que's bonic això! Ell també hi ha anat quelcuna vegada amb la *Golondrina*. És molt hermos. I a l'altre banda ¡quina vista! Tot això, quan no te ningú per a dir-ho, ho pensa. Veu arribar una, dues, tres *Golondrinas*, es fica amb els que desembarquen i'ls que embarquen, sense enveja, al contrari, gosant-hi com si ell embarqués i desembarqués. Bada amb el gusi del pràctic que surt a donar entrada, veu fondejar un vaixell quelcom, tot sense entendre-hi res; escolta les converses de barquers, carabiners i *cabos de mar*; empapant-se de coses de la marina i quan està satisfet gira cua i fa Rambla amunt.

Passeig ben plaent; el nostre home hi gosa. Xano, xano, veient tranvies que puijen, tranvies que baixen, autos, cotxes i gent endiumenjada. La vida es bella els diumenjes al matí.

Arriva a la Rambla dels ocells. El bon barceloní es al seu element; no n'hi ha poc allí d'espectacle gratis i distret! Nostre home es dels que fan grop davant de totes les parades; contempla i escolta els verdums, els pinsàns, les cadernereres i admira als canaris, l'ocell de luxe pel bon barceloní. Si per cas hi ha un lloro que parli davant dels badoes, sense donar-s'en vergonya, el bon barceloní es feliç; a primera fila i en lloc preferent, no pert paraula, celebrant entusiasmat, però morigeradament com li correspon, les gracies del ocell més antipàtic de tota la fauna voladora.

Les rateres, paranyes, gavies de grills, etc. se les sab de memoria i coneix tots els models i s'adona tot seguit, quan surt una novitat. Contempla embadalit, les tortugues, els erisons, i si per cas hi ha quelcuna pobra serp inofensiva, o un mussol o esparver que han tingut la desgracia de deixar-se enxampar, el bon barceloní se li ha girat feina per a rato. Ni davant d'una collecció de fares hi sentiria més curiositat i emoció.

Arrivant a Canaletes, si es al estiu, fa una americana o una horxata, i en tot temps del any torna avall sempre calmós, entra en una pastisseria, compra un tortell de pesseta i cap a casa amb aquella gana, i aquella satisfacció.

Si no portés el tortell a la mà no fora diumenge per a ell i si no hagués Porta de la Pau i Rambla dels ocells tant se valdria que no hi hagués mai cap diumenge.

El bon barceloní ha passat un dematí de festa en la més completa felicitat.

La tarde, si es al estiu la passarà al parc tirant pà a les oques o fent ballar els ossos, veient la cascata o les maniobres dels trens desde l'acueducte de la secció marítima. Si es al hivern, a casa jugant a la mona, al *quinto* o al passo.

I demà, sant tornem-hi.

Hi han excepcions. Jo'n sé una; tracta's d'un bon senyor que li agradava els diumenges anar a fora a menjar-se un plat d'*escudella* sota un garrofer. Però això es un cas exacerbant; bò es que'l bon barceloní s'estimi l'*escudella*, però portar-la a fora a profanar la poesia del camp, es intolerable.

El senyor que això feia encare es viu i gosa de bona salut. I'ls anys que farà! Aquestes pletes, si no les aixafa un tranvià, moren corcades.

Anunciació

No hi ha pas dubte que en l'ambient es noten ja inicis de primavera.

Aquí a ciutat els inicis primaverals son d'una faisó un poc estrambòtica.

Després de Carnaval sense saber com, esdevé una mena d'aclaparament i tristesa pública, una paralitació en els negocis a la menuda com si en les butxaques hi hagués més cendra que en el front, i en el front sols hi hagués restat aigua be-neita.

Jo recordo les meves cuaresmes infantines amb les tripes de bacallà amb prunes, els fideus amb all i julivert i les truites amb espàrrecs del di-vendres, l'arribada dels estornells que ennegrien els sembrats, les violetes dominicals i els austers viacrucis.

Allavors, i sols allavors, jo'm sentia poeta i comensava un rodolí, cada any el mateix, que deia: «En el meu cor hi sento una mena de cosa...» i no podia passar d'aquí.

No hi fa res, la mena de cosa avui em tempta a poetitzar, però, amics meus, no es pás el mateix el plà de Girona que'l plà de la Boqueria, les muntanyes bíbliques de Sant Daniel que'ls *merenderos* de càn Tunis i les riveres del Ter que les de la Riera d'en Malla.

Aquí fins que'l plàtano treu brotada ningú té avis de res primaveral. Aquí hi ha la monotonia del guix mort, de la pedra seca i de majòlica inerte. El plàtano i sols el plàtano ens sugereix l'idea de les transmutacions de la natura ço que sempre es estat l'encant de la vida i la vida dels somniadors.

Alguna cosa, com ja he insinuat abans, es fa oviradora indicant la fi de l'hivern i la proximitat de la gaia estació dels amors i les ventades. Mes calen rares disposicions d'observador i un grau exquisit de voluptat per a adonar-sen. Les liquidacions de fi de temporada, l'esmortuiment del panelló, els brams insistents dels ases dels drapaires, la recrudescència de les afeccions herpètiques, el festeig de les criades en els llindars de les portes i la son invencible dels matins, son auguris infalibles.

Endevades n'he cercat d'altres en el cel, en la terra i en el mar. Cel urbà, terra urbana i mar urbanitzada, ells fan com l'oficinista, el comerciant, el vividor de cabaret, el burgès de circuí i l'intellectual d'ateneu: no s'inmuten perquè el sol entri en *Aries*, en *Tauzo* o *Geminis*. L'arc voltaic i la bombeta d'incandescencia sempre resten en la mateixa constelació, com si diguessim a la lluna de Valencia.

Aixís que apareguin els primers picadors de braus en nostres carrers, les faves estofades i els fioroncos al clatell, allavors comensaran a adonar-se d'aquella dolça palpitació de feconditat que contorva als essers i a volguer-hi esser i man-gonejar amor, flors i poesia. I ho comparàn car, falsificat i estantís.

PRUDENCI BERTRANA.

Magu Murià

¿Que ha passat?

- ¿Pero usted no ha visto si le daba con el pie?
 —I que tenia de veurer, si una servidora amb prou feines *clisa* les películes que fan.
 —No tendria nada de particular, teniendo el asiento detrás de ellos.
 —¿Es creu vostè que vaig al cine per a vigilar lo que fa la gent?... M'agrada aquest municipall...
 —Tanto me da si le agrada como no, pero yo debo preguntárselo.
 —Bé *vaya*, que vol que li digui are a vostè.
 —Decirme el nombre y su domicilio.
 —¿I perquè vol saber-ho?
 —Para ir a declarar cuando la citen.
 —¿No li he dit que vostè m'ha prés per altre?
 —Lo veremos.
 —Però home, ¿no li ha dicho la señora que no ha visto rés?
 —Lo que quiere es escurrir el bullo.
 —¿Qui jo?... ¡Si fossim al meu carrer!...
 —¡Uy, que miedo!
 —¡Fuera!
 —¡¡Que baile!!
 —¿Que ha passat?
 —I rès, senyora. Una parella, que segons diuen eren casats de fresc, quan un *fulano* que seia al costat d'ella, amb el peu l'ha tocada un xic, no se sab amb quina sana intenció, més fillets de Deu, es coneix que ella ho ha dit al seu marit, perquè aixecant-se aquest furiós s'ha tirat damunt de l'altre, i sense cap recomandació, ni haver-li demanat permís, li ha donat tan forta bofetada, que del retruc ha fet tremolar a tres rengles de cadires i l'aranya del mig, i are aquell municipal vol que jo ho vagi a declarar, sent aixís que no he vist rés. Lo que si he sentit es el vent de la bofetada, que ha fet més soroll que un terratrèmol a casa d'un llauné, però d'això a dir que li tocava el peu, hi ha tanta diferencia com del morro a la penca.
 —Signi com sigui, tampoc no n'hi havia per tant.
 —I fugi, dòna, si hi han coses que fan riurer.
 —¿I are ont son?
 —Jo crec que'ls han portat al quartelillo.
 —Sembla impossible que per una fregada de sabata tingui de perdre's un home.
 —De segur que en aquells moments s'haurà cregut que li birlaven la dòna.
 —¡Pobret!... Ja s'hi anirà acostumat.
 —Està clar, perquè això de la lluna de mel es com la vacuna que té nou dies de pujada i després s'asseca.
 —¡Ai filla! si jo hagués tingut de dir an el meu les vegades que m'havien tocat amb el peu...
 —I després que ja se sab que en aquests llocs una ha de pendrer paciència o sinò que's quedi a casa.
 —Si, senyora, qui no li agradi que arronsi les cames.
 —¿Sab lo que feia quan una servidora hi anava? que'm pesava les sabates de estar per casa, perquè filla, i això es un dir-ho a vostè, hi havia parell que sols em durava quinze dies.
 —¿Sab que'm dona un bon concell?
 —¡Ai pobre de mi!... ¿Que vol dir?...

- Això de no anar-hi amb les noves, perquè jo també cada vegada que hi vaig em costa una caps de betúm.
 —Digui, dones, que'ns podem donar les mans.
 —¡Si aquesta vida es tan curta!
 —Si, filla, es lo que jo sempre dic, anar a la professó i no menjar caramel·los, no fa diada de Corpus.
 —Are vostè ha dit la veritat. ¿Ja torna a venir aquell?...
 —Pues que, ¿aún no quiere darme sus señas?
 —Creguim, no s'emboliqui.
 —¿Qui jo?... Ja li he dit, qui no vulgui pols que no vagi a l'era.

Santiago Roy

DE CARA AL MAR

Des la sorrosa platja mos ulls àvits esguarden tota la immensitat del aigua en llunyania, l'espai tot just clareja, l'aire va condormintse el mar tot ensonyat espera la llum nova.

El cel s'es fet ja blau, i el mar també s'hi torna, son com germans vestits iguals per jove mare i l'alta pulcritut els dona l'alegria dels jocs de dos infants marvellats del viurer

Dolça remor ressona, manyaga, acompassada com res matutinal de blanca escolania que al cor ens entra fentnos estendre al aire els bra-pers encloure dins d'ells tanta i tanta delícia [cos

I açí en la groga platja, banyada en llum creixenta, s'hi mostren espaiades humanes siluetes de cara al mar, corpreses, lluenta la mirada, sentintse ja en esprit, flotar demunt les ones.

Les veus dels mariners aparellant la barca, passant vibrantes, trenquen la quietut devota.

Demunt el mar tot blau llisca la nau primera, s'estent la vela al aire com una immensa flama. i rera nostre el poble humil, va empetitintse tornat blanca gavina que al mar corre a abeurar-se, i mes enllà, s'enlairen les serres conegudes com guaites vigilants que vetllen nostre via.

I s'obre al horitzo rosat, carminia immensa, la gloriosa rosa del sol que va esfullantse demunt de les onades, com estela profunda de llum i de color, mentres la vela es gonfla triomfalment banyada de resplandors i plena d'un vent tot odorant presagi de bonança.

AGNA SEÑÉ D'AYMA.

festa

Davant el cadavre de Na Francisqueta Vidal i Camprodón morta, avui, als 16 anys d'edat

Oh, Deu del Cel! Ni la ciència amb sos mil recursos, ni l'afectuós mirament dels teus bons pares, ni aquells aires sans del bosc alterós, ni la teva ferma voluntat de viure, han servit per a rès! Oh, nena xamosa, espill de bondat i de tendresa: la mort implacable t'ha escollit per víctima, quan un pervindre ple de ventura i de daurades il·lusions papellonejava entorn de la teva adolescència!

Més, ¡quin aire de placidesa i de benestar presenta ton bell semblant! ¡Com respon ell a la teva bondat ingènita! ¡Adormida estàs, i en somnis de color de rosa! ¡I que bella éts!—Sens el temor de profanar-te, jo besaria, afectuós, les teves galtes, are pàlides i esllanguides, air fresques i rosades!

Tres mesos son ja passats des que't vegi mig incorporada en ton llit de paciència, allà en el casal d'aquella alterosa i solitaria cloturada de Salgueda, ont no s'hi senten campanes que marquin l'acompassat rodar del temps, i ont, no obstant, comptaves tu, afanyosa, una per una, les sortides del sol benèfic, amb aquella viva esperança d'arribar-ne una—una tan sols!—que't portés una alenada de vida triomfant contra la febre consumidora; esperança dia i nit glosada per el murmur de les fagedes que't voltaven, com orgulloses de protegir una tan esquisida flor de jardí, però de rica i suau olor, envejada de les bosquetanes d'aquelles *montanyes regulades* com

*les del Canigó,
que tot l'estiu floreixen,
primavera i tardor;*

segons tu cantaves, are fa un any, en el meritísim estol de noies choristes del nostre Orfeó! Ta boqueta mig oberta, amb expressió de virginal beatitut, encare sembla perfilar les tendres melodies de les nostres cançons. ¡Tal es de graciosa i somrient! ¡Així sia venturós el teu esperit, com revela el teu posat de gloria!

Digam-te un *Pare Nostre*... Faça's, Senyor, ta voluntat!

...Una llàgrima rodolant, imprudent, no sab ocultar la amargor de ma pensa; mon esguart s'entela, i me apar veure el teu blanc túmbol rodejat d'una munió d'àngels i serafins que sosté el teu cadavre, per a transportar-lo a una regió de l'infinit, ont sien eternament venerades i conservades certes despulles, car no es possible que la terra, xucladora de la materia vulgar i barroera, pugui desfer la bellesa del teu físic, dolç, eloqüent, subjugador!...

Mes... jo caic en desvari, i no vull torbar més la pau de ton cadavre. Fins els ciris, amb la oscil·lació soptada de sa llum trista, sembla que'm repen perquè surti d'aquesta arcova, testimoni mut dels teus sofriments i de les teves esperances, ja mai perdudes.

Si: jo't deixo amilant; la pena m'estreny. ¡Adeu, adeu per sempre! Però ton recort; ta imatge mortuoria; la expressió inefable del teu bondadós somriure, viurà eternament en mi!

J. S.

Torelló, 18 de Febrer de 1917.

Dels poetes joves

Entre tots els aspectes de la producció literària de l'hora present, el qui més crida la nostra atenció, es, en general i sobretot en la obra dels qui comencen, la manca de sinceritat, que tarrà la majoria de les produccions llurs. Agafem al etzar, qualsevol revista, un dels llibres últimament publicats, i experimentarem llegint-los amb serenitat, una fondíssima decepció. Fugint del sentimentalisme, (que per molts ara tot lo sentit i afectiu es cosa sentimental) veurem com canten fredament, ponderadament, temes que no tenen cap valor humà i a voltes literari, quan no son mancats ensems de tota aquella gala imaginativa, que per sí ja es un element literari.

Aquella empena de la juventud, que tan ens enamora en certes manifestacions prematures del passat, aquell desig de les obres grans que espurnaba per arreu, el resplendor que eixia a voltes de una producció caòtica, mes que sempre era una esperança no hi es pas en la majoria dels nostres poetes joves. Saben de limitacions, de mesura i d'ordenació; posseïxen un alt sentit ponderatiu, tenen totes les menes de qualitats, filles de la experiència; mes tot fictici, sobreposat. I lo mes trist i desolador, es que sent joves han perdut aquell divi tresor de la vida.

Tot això dit suava, es confirma plenament obrint a l'etzar com deiem, qualsevol dels últims llibres. Trobareu totseguit, un poeta de vinticin anys, com ell ens diu, que clama a Deu per la juvenesa mal esmerçada i pels pecats comesos. I més enllà, trobareu un altre, que demana al Senyor que castigui, la seva carn concupiscent i sullada pel desig. I d'altres que demanen pietat per l'ànima caiguda en mancament; o que tremolen davant les penes eternes, o s'esgarrifen per que poden anar a parar a la ridícula bugada del purgatori. Això es un dels aspectes, sinó el mes trist, el potser mes còmic. Per que al llegir-los no podem creure pas en la seva fé, per que en el fons del pseude-misticisme hi sentim el desig contingut per la por de pendrer mal del pecat, i en fi, per que demostren, dient-ho clar com una mena de castrament al renegar la juvenesa, amb tots els seus mancaments i glorioses gosadies, i no es recorden, ells qui volen esser sants i perfectes, que grans pecadors, foren els sants mes gloriosos com Sant Pau, Sant, Agustí, i que per demunt de tot van esser homens.

Aquests son, com si diguesim, l'aristocràcia de la juventud intel·lectual. Dempres hi ha tota la immensa corrua dels qui lluiten per a treure el cap, de la foscor que'ls envolta i arrocega, i que consideren com una gran victòria la publicació d'un verset en la darrera plana d'una Revista. An aquests cal encoratjar-los, mes per demunt de tot, cal dils-hi la veritat. Temorenc la majoria, de dir lo que porten dintre, de manifestar-se sincerament, s'entretenen, cantant, tota la serie de tòpics que la poesia brinda a tot el qui s'hi atança: L'amor, la patria, la fé, el lema dels Jocs florals. I lo dolorós es que tots diuen lo mateix.

Canten un amor que no senten, amb un bé de Deu de raigs de lluna, i de *solos* de rosinyol, que fan competència a tots els ducs amb temps de vals de les operetes cursis. Lloen les flors en diminutiu, i les papellones d'ales multicolors sempre... La patria, es per ells la barretina, les quatre barres o en Rafel de Casanova... I fem punt.

Car si be això es cert, també ho es qu'entre aquestos, mes que amb els de que parlavem abans, hi ha la esperança. Procurarem parlarne un altre dia.

AMBROSI CARRIÓN.

Plàstica

Exposició de la Societat Artistic-Literaria

Tenim a càrrec Parés l'exposició que anualment fan els socis de dita entitat i cada any que passa son més poc fermes les obres, a no ésser dos o tres coneguts pintors que fan el que aquesta entitat no caigui al oblit, puix la majoria dels pintors que exposen son ja coneguts com a mestres banals i inexpressius, encara que siguin alguns d'ells pintors vells i acreditats.

Anem a enumerar un per un dels que allí exposen, que son un poc coneguts pel públic aimant de fer visites als salons d'exposició.

Tenim, en primer lloc, an en Martí Garcés, enamorat dels interiors, quelcom pobres de color, si be estan bé de perspectiva i d'influències angleses.

En Borràs Alella un estudi o quadre (no se que dir-ne) fret i dur, donant un valor immens a les gran pincelades, com gairebé la majoria dels pintors enamorats d'en Sorolla.

L'Urgell una de les seves conegudes perspectives infinites.

En Casas Abarca els seus acaramel·lats models de calendari.

El senyor Tamburini exposa una de les seves monocromies.

En Carles Vazquez en aquesta exposició ha volgut demostrar que era elegant quan ell volia i per fer-ho ha copiat an en Bertràn Masses en quant a *posse* i en quant a detall an en Nestor. A n'aquest se li podria dir allò: «Surt del foc per caurer a les brases».

Els que millor queden en aquesta exposició son en Puig Perucho amb dues de les seves notes grises. L'Anglada amb un quadre d'unes gitanes d'una entonació blavenca-bastant decoratiu, com gairebé totes les obres d'aquest pintor que a voltes sacrifica la forma per poder donar pas als arabescos de color, més aquest quadre no es pot pas dir que sigui dels millors per ell pintats.

En Oliver potser es el que millor representat està entre els paisatjistes, no obstant i tenint en alguns llocs influències d'en Mir.

Aquest últim exposa dues notes de color que poca cosa diuen.

El dia 15 d'aquest mes quedà clausurada l'exposició d'art a favor dels Legionaris Espanyols, essent bastant concorreguda i fent-se algunes ofertes.

Entre els noms dels artistes donadors d'obres recordem als senyors Canals, Sunyer, Humbert, Mir, Nogués, Apa, Lagar, Labarta, Anglada, Torres García, Nonell, Roubille, Fabian, Casanovas, Julio Antonio i tants altres que ompliríem aquestes planes.

No s'ha decidit encara si les obres s'enviaràn a París en busca de noves ofertes. En cas de que s'enviïn, les obres seràn entregades al millor oferidor i les demés seràn exposades al salonet que té instal·lat *La Publicidad* amb opció de noves ofertes fins el dia que seràn reenviades a Madrid ont probablement es substaràn les restants.

PERE MARCH.

LINOLEUM

PER

ALBERT SISQUELLA

Tos ulls

Que ho fa que quan tos ulls an els meus poses sento entrar dins mon cor l'alè de vida; eixa boca de l'ànima, exquisida, amb tot i no parlar, que'n diu de coses!

Me'n diu ton bell esguard de tan hermoses que a fitar-lo per sempre me convida; me parla d'un amor fervent, sens mida, tendre com el cantar de les aloses...

No l'apartis de mi, oh dona amada, fins que'm cegui la llum de ta mirada i em sadolli la mel que se hi fa en ella.

I aixís, mirant-me aixís, gentil criatura, portant entre clarors la bresca pura, faràs eternament ma vida bella.

v. RAFART MARI.

EL TREN DE LA MANDRA

No'n coneixeu cap d'aquests trens que semblen de joguina?

Alguna vegada, no heu tingut precisió de viatjar-hi?

Pertanyen a unes companyies que no mes se prenen seriament una cosa. El repartiment de beneficis als accionistes.

El material mòbil es indecent. Les portelles no's poden obrir o no's poden tancar; les finestretes tenen els vidres romputs; quan plou, hi ha gotes, quan fa sol us torrea perquè les cortinetes penjen a troços.

En canvi d'aquets inconvenients te les seves ventatjes, i es una de elles l'ausència de perills de descarrilaments i de topades, perquè com que no van mai depressa, no topen, i si topen no's fan mal, ni'ls trens, ni'ls que hi van.

Els que viuen en la comarca quan han de mudar de vila, ja diuen: «demà si Deu ho vol i el tren arriba», però no s'hi enfaden, encare que al arribar a la estació s'enterin de que no passa el tren, uns dies perquè plou, altres perquè neva o perquè fa vent altres perquè no plou ni neva ni fa vent.

Si'ls coneixeu, millor, perquè tots els renecs que heu llençat quan us heu trobat encaixonats en un vagó que sembla una caixa de figues amb rodes, o bé esperant-lo en va en les estacions, tots aquells renecs, dic, are us vindran a la memoria i potser pensareu: «Tant mateix, més valia pendre-s'ho a la fresca, perquè aquell tren, era una caricatura de tren, i les caricatures fan riurer, mai plorar.

Are que ja sabeu de que's tracta, acompanyeu-me, que anem a viatjar-hi.

Generalment, aquets trens combinen amb els de les grans línies, i aixís, sortim de Madrid o de Barcelona, que pel cas es igual, en el tren que ha de enllaçar-hi.

Ja som a la estació. Una tartana ens porta a la del ferrocarril de la mandra... i comença la barrila.

Son les nou del matí, i l'hora de sortida segons l'itinerari de la companyia es a les 9'7.

Es clar, com que'l temps es just, us en aneu precipitadament a la taquilla, però, sí, sí, la finestreta està tancada i lo primer que penseu es que heu fet tard; però, ca, no sou vosaltres que feu tard, es el tren que no va a l'hora i com que'l que despatxa els bitllets ho sap, dorm.

No us queda més remei que esperar-vos en una quadra que suposeu es la sala d'espera, i mentres us esperen desesperant-vos, us aneu ventilant perquè'l vent entra i se sent per tot arreu. Si us cansau, busqueu lloc en un dels bancs que volten la sala, però el reseguiu d'un cap a l'altre i allà on no hi ha farcells, hi ha aviram, o bé les marques de fang d'algú que s'hi ha netejat els esclops o les sabatès i si per etzar us creieu trobar un petit espai, i passeu el dit, hi ha un gruix de pols.

Els peus mentrestant s'us glacen i el fret s'us fica al moll dels ossos.

Arriba un moment en que comenseu a perdre la paciència. Cerqueu algún empleiat, però es en va. Tot es quietut, tot respira mandra. Entreu al anden i ovireu un home que porta una gorra en que hi ha una màquina. Li feu signes però fa'l desentés perquè s'està a cobert davant d'una fogaina. Com que ell no ve, hi aneu vosaltres i l'interrogueu.

— Com es que no surt el tren?

— Potser hi ha hagut averia.

— Be, però, qui m'en donarà raó?

— El quefe. Ven aquella porta? doncs truqui que allí'l trobarà.

El quefe es un senyor que té la panxa grossa i que's belluga amb molta dificultat. Està assentat davant d'una estufa dormint beatíficament.

El toquéu a la espatlla i feu la pregunta, contes-tant-vos encare somniant.

— El ràpid del vespre te averia?

— Doncs que esperi a demà que enviarem una màquina i baixará acoplada. Li doneu una estrebada per a despertar-lo.

— Però, s pot saber en quina hora sortirem?

— Hi deu haver hagut averia, perquè es molt estranya que no haigi sortit de la estació immedia-ta.

— Doncs jo vull fer la reclamació perquè'm convenia esser a lloc a les 3 de la tarde i no hi arribaré a temps.

— Be, no s'ho prengui aixís que no n'hi ha per tant. Miri, aquí ve'l quefe del moviment, fassi la queixa.

Tractant-se del quefe del moviment us pensen que ha d'esser un subjecte que camina depressa, que parla depressa, que acciona depressa, però ca, te més calma que l'elefant del Parc.

— Anem a veurer, senyor, quina es la causa del seu disgust? Digui.

— Doncs dic, que això es un fàstic, un aburrim-ent, que'm queixaré al consell d'administració, a la junta de transports, al govern.

— Que n'anomena de pobles...

No'n treieu l'aigua clara, preneu paciència i us en torneu a la quadra, vull dir, a la sala d'es-pera, començant a midar-la. 14' passes de llarga, 6 d'ample, 70 rajols de llarga, 30 d'ample... i d'a-questa manera entreteniu el mal humor i us feu passar una mica el fret.

Per fi, sentiu un xiulet prim, escanyolit i en-rogallat que us anuncia l'arribada del tren.

Son les 11. Correu a la finestreta, preneu el bitllet i us en aneu al vagó, pensant no ser-hi a temps, però la màquina ha de maniobrar, del cap, s'ha de posar a la cua, ha de fer aigua, ha de carregar llenya, perquè no gasta carbó, que es car.

Al cap d'una bella estona vns homes amb una carretilla, porten unes coses que semblen torpe-dos espuntats, tots aixafats, i'ls distribueixen pels vagons. Son els calorífers. Menos mal, pen-seu, i com que teniu els peus glaçats els poseu al damunt del que us ha tocat en sort. Passen uns segons i els peus... sense escalfar-se. Se us ocorre posar-hi la mà i res, l'aigua del torpedo, es freda. Es clar, com que estaven preparats per a les 9 i son quarts de dotze, resulta que en lloc de calo-rífers son frigorífers.

La màquina mentres ha maniobrat ha anat xiulant, però are llença un xiulet llarc, que sem-bla un xisele demanant auxili, comença a esbu-fegar i el tren arrenca... ria si pogués, però no pot. Segueixen una estona els esbufecs i lenta-ment, lentament, deixa la estació. Comenséu a passar pobles que els mossos us vant anunciant, però que tots s'anomenen igual.

¡¡Aaaaaon un minuto!!

Observeu que'l minuto es llarc i en una estació bauxeu per a enterar-vos del perquè de tan llar-gues estades.

El quefe d'estació us diu quo ell ja ha donat la sortida... però el tren no arrenca. Us arribéu a la màquina i us donen la explicació: Com que cre-men llenya el vapor no té prou pressió i han d'esperar a recuperar les quatre o cinc atmósferes que perden d'estació a estació, i mentres tant passen les hores, son les tres i tot just esteu a mig camí.

Are ve una pujada molt pronnunciada, el des-nivell es de 5 per cent, la màquina esbufega més fort que mai, el convoi va a pas de tortuga, el fogainer vinga tirar llenya a la caixa de foc, i la màquina vinga esbufegar com si digués, *no puc, no puc, no puc*.

Hi ha un moment en que sembla que'l tren s'aturi... i no ho sembla, sinó que s'atura de debó. ¿Que passa? S'ha acabat la llenya. El quefe de tren, cerca voluntari entre'ls viatjers, per a anar a fer llenya al bosc, que per sort està tocant a la vía, i els viatjers davant de la perspectiva de no

arribar a lloc, se resignen, i armats de totes armes, corren a fer provisió de llenya com si anessin a fer una costellada.

Ja'l tren torna a marxar i heu entrat en calor boi esclant branques de pi.

Es fosc. La màquina llença foc que enllumena l'espai, les guspises si treïeu el cap per escupir us cremen les galtes i encenen de passada algún paller.

Per fi, arribeu matxucat, capolat, però heu arribat aquell mateix dia i no us podeu queixar, doncs moltes vegades el tren se queda a mig camí, i els viatgers han de fer nit en el vagó, patint fam, set i son.

Vet aquí'l viatge. Si no heu anat mai en aquets trens de joguina, us aconsello que no us hi embarqueu, i si per atzar o per necessitat hi arribeu a fer coneixensa, carregueu-vos de paciència i recordeu-vos que son una caricatura de tren i per lo tant no us prengueu en serio res de lo que us passi.

FRANCISCO FREIXAS.

La sombra de les barcelonines

Elogi rústic.

(Darrera poesia d'En Candor Salamé, que la escrigué en el lliit durant la breu malaltia que l'ha dut al sepulcre.)

Estimat lector: no't pensis que jo amb versos de per riure una *Ombra* em proposi escriure... ja ho fa això *En Barcinonensis*.

I si acàs ets de Ciutat no ho llegeixis tot això perquè molt més bé que jo en pots estar-ne enterat.

Un servidor viu a fóra dant conversa tots els dies als *naps* i a les *xiribtes*, mitjantsant la regadora.

Si bé en *cavar* no entenc res ni en *plantar cols* ni en *llaurá*, al *hort* tan hi sole estar que sempre *faig el pagés*.

Per xò quan em cab la sort de badar per Barcelona, diu, el que de mi s'adona: —Ja es coneix *que véns del hort!*—

I es perquè fet un *babau* al contemplar com camina la gràcil barcelonina, de joiós, la baba em cau.

No vui gastar-hi més taps per a dir la veritat; les noies que hi ha a Ciutat no'n valen pas pocs de *naps!*

Les altres que hi han al món també son un *pom de roses*

però això i moltes més coses les barcelonines son.

Com no les trobem mai fredes en el seu parlar joliu, fantasiós i atractiu, no's pot dir que siguin *bledes*.

Tot al contrari; atrevides, però dintre el més decent, son, pel seu aire escaient, com un *pèsol* d'eixerides.

Si per cas, quan les alabes, elles noten que t'en rius, dant-te un mico, pel que dius, demostren que no son *faves*.

Ni que facis ni que digues, si els vas amb una *garrofa*, contesten amb tó de mofa: —Ho crec tant com *plouen figues*.—

Però aquell que no's propassa i les vol, amb un fi bò, no cal pas que tingui pò de rèbrer una *carbaça*.

Ara, si ets un tavalot que en passar temps no més goses, t'asseguro que t'exposes a que't dongui un bon *pebrot*.

De que a la barcelonina, que es formosa com un *lliri*, hi hagi algú que no l'admiri... no'm cab a la *barretina!*

Quan la veig tan salamera per la Rambla rumbejant l'haig de compará al instant, per l'esbelta, amb la *palmera*.

De tan xics, capir no puc com s'ho fa per caminar amb uns peus que embolicar pot una *fulla de bruc*.

Si per cas jo fos poeta —i no esser-ho ara em consum— diria que el seu perfum l'ha robat de la *violeta*.

Veient—ho dic ben clà i net— la *sombra* d'aqueixes noies trempades i bonicoies... tinc por de no *llaurar dret!*

I dic per fer punt final; quan son maques com un sol, aqueixes, m'agraden molt... però les altres... igual!!!

CANDOR SALAMÉ.

festa

ECOS

DECIDIDAMENT les coses de teatre s'han de pendre com a passatemp, per a els que les mirem de lluny, car si les agafessim per la banda seria ens indignariem a cada moment, si no jutgis amb lo que anem a exposar.

Amb motiu de l'estrena de l'obra del mestre Guimerà *Jesús que torna* tindrem ocasió de veure moltes anomalies.

L'empresari d'aquest espectacle o un dels que forma part de l'empresa es el fabricant de Terrassa senyor Torrella, que també ho va esser en el Teatre Principal de la mateixa ciutat quant va estrenar-se la bella tragedia de l'Iglesias *Els emigrants*.

El senyor Torrella no es rencorós com ho demostra al contractar per a les representacions de *Jesús que torna* al actor Jaume Borràs, el que, com es recordarà, hores abans de l'estrena de l'obra de l'Iglesias va retornar el *caudal*, per haber-se posat el seu nom en els cartells amb lletres de la mateixa mida que la dels demés actors que hi prenién part. Això hauria portat una seria perturbació a no ser la decisió de l'autor de *Els emigrants* que va jugar-se el tot per tot interpretant el protagonista de la seva obra. Decisió que tots aplaudirem, ja que ademés de fruir amb les delícies de la tragedia poguerem admirar el treball meritísim de l'autor com a actor. El senyor Torrella sembla no recordar-se d'això.

Es contracta també a l'Enric Borràs, l'actor que més estimat ha sigut de tots els catalans i l'actor que més desprecis ha donat al nostre teatre, de des de el teatre castellà.

L'Emília Baró, una primera actriu catalana, es oblidada per a aquestes representacions, i per vergonya a la nostre dignitat es contractada al Salón de la Comedia, una barraca que hi ha al entrar a Gracia.

L'Elvira Fremont, altre primera actriu catalana, també es injustament oblidada, tenint present que aquesta fa poc temps rebutjà una contracta per anar a Madrid de primera actriu amb una companyia de comedia.

I aquestes dues primeres actrius catalanes que tantes probes han donat d'amor a la nostre escena sacrificant-se, han sigut suplantades per una actriu catalana també, però que estava allunyada del nostre teatre per a conreuar el castellà.

Decididament en el teatre, com hem dit, hi han moltes anomalies.

DEIA l'A B C en l'informació de la mort del eminent literat En Joaquim Dieenta:

Siguen recibiendo millares de telegramas, y por delante del cadáver del ilustre escritor desfilan comisiones de artistas y políticos y centenares de personas.

A quin gènere d'animals deu classificar-hi als artistes i als polítics aquest bon senyor?

Sempre hi ha qui's rifa del mort i de qui'l vetlla!

QUE si te la donaré, que si no te la donaré, que si ja la tens, que si encara no la tens tota, que si ja la torno a tenir jo, que si ja la tornes a tenir tu...

En Benavente sembla que jugui amb un goç i un bocí de butifarra.

I el goç vinga saltar i brincar i lleparli les mans. I una mica ara, una mica després, acabarà per empassar-se tot el bocí.

Després s'ajaurà a terra treient un pam de llengua, i'ns dirà que a la casa ont el tenen es *muy apreciado y comprendido de todos*.

LEGIM en alguns diaris de pronòstic reservat, que el públic rebé una decepció la nit memorable de l'estrena de «Jesús que Torna» i això perquè apreciaren que la citada obra no tenia res que veure amb la guerra actual. Nosaltres creiem que no es el públic qui va tenir tal decepció, sino que els critics d'aquests diaris que debien tenir ganes de veure en l'escena al Kaiser, Mr Poincaré etc., etc. Com en una revista d'aquelles del senyor Montero.

AL acabar «Jesús que Torna» foren obligats a parlar el seu autor i alguns dels seus intèrpretes.

Arribà l'hora a en Jaume Borràs i acabà el seu *discurs* besant les mans del senyor Guimerà i del seu germà Enric.

Arrepleguem algunes de les paraules que va dir: «Jo vui ser entre vosaltres i fent teatre català vui ser un, tan se m'en dona ser el primer com l'últim pró vui ser entre vosaltres.»

¿Fins en *Els Emigrants*, senyor Jaume?

NATANIEL—el Jesús que ha tornat—acaba de passar per l'escenari.

El personatge guimeranià ha sorprès fortament al públic i aquest aplaudeix follament, victorejant al autor.

—Cable! Cable!

Mestre Guimerà s'adelanta:

—En Borràs, en Borràs!!

—Deixeulo! Que parli!

—Calleu!

—Morral!

—Visca'l Teatre Català.

—Calleu.

—Calla tu, tanoca!

—Pagesos!

—Burrus!

—Cable!

—Calleu!

Mestre Guimerà, parla, per fi, i no diu que no se l'ha comprès.

GALANIES

A les gentils i simpàtiques senyoretetes X. i X. Abad.

A un estol de senyoretetes xamoses, simpàtiques, d'aire discret i elegant; an aquestes noietes boniques, amb tot l'encís dels setze o disset anys, que duen encara abrigada l'espatlla d'una rossa i ondulada cabellera, encisador emblema d'un amor romàntic, mai els falta pel seu voltant un parell de joves subjugats, que sentint-se agullonats per elles d'una visió suau i dolça, vulguin referir-la a un ideal que ells s'han forjat.

I les volten i les topen tot susurrantleshi a cau d'orella unes paraules tímides, que fan serlos vul-

gars, pesats i amoinadors. I les *mamàs* d'aquelles poncelles que son quasi sempre senyores respectables, i quin tracte encara que no'l coneixem, volem jutjarlo sense por d'errarnos, agradós, amable i complascent, els miren de reull amb un menyspreu gens ofensiu.

Entre aquets joves—que sempre son dos, tres o més, mai un de sol—i que gairebé *tots nosaltres devem contar-nos-hi*—mai li falta un altruista apassionat, un estult amb aires de savi i un artista somniador, borratxo d'ideal i romanticisme.

I bé, ben sovint se pot veure com aquets joves insidiosos,—que després de tot no deixen de ser regularment educats i de bona niçaga,—segueixen a les esmentades senyoretetes amb una constància tan singular com la dels *tres Reis d'Orient* seguint la llur estrella, i ara passen pel costat demanant una violeta amb por de ser vistos per les *mamàs* (que'ls veuen) i la demanen amb to minço i poruc; i ara ja son al davant i s'aturen fingint una discussió amistosa fins que les agradoses perseguides han passat deixant-les de nou enrera.

I son constants, incansables, i no s'hi miren gens en estar fentles-hi la guitsa durant estones interminables, que an ells se'ls hi fan curtes tot mirant somriures gais i bellesees veres.

I son capaços d'anar amb elles fins a *Sant Josep de la Montanya* i un cop allí fins s'atreveixen els joves incautes a profanar el temple mirant-les més an elles que al altar, tot contemplant de genolls en terra, llur rostre hieratic, les parpelles closes i llurs llavis desplegant-se ritmicament al murmurí d'un res... interromput de tant en tant per un somris...

I a la sortida, vinga començar de nou allò de posar-se davant i darrera, amb la cançó d'aquella violeta sollicitada, sense atinar en lo pesats que poden fer-se.

Si, per ventura, per diversitat de criteris entre'ls xitxaret-los, elles d'un cop es troben lliures d'aquell torment, no cal, per xò, que's tranquil·lizin. Bé podria ser que'ls trobessin de nou en plena rambla de les Flors, i aquesta vegada no les deixaràn més, perquè l'experiència es l'única escola en que poden apendre'ls tontos, i's posen de nou a vora d'elles, i tornen amb allò de les violetes... Elles no contesten ni una paraula ni en obra, però a voltes el silenci s'ha fet esperançador...

Nosaltres pensem que en aquestos casos, les *mamàs* deuen sentir un goig justificat de veurer-admirades; elles deuen sentir-lo de ser admirades; i'ls xicotets de ser admiradors...

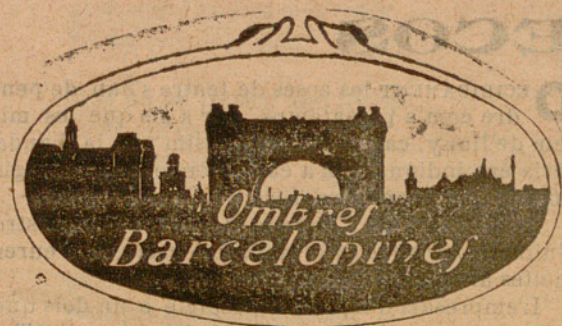
I mentrestant els joves impertinents van passant la tarda dient paraules impremeditades i cursis, de les que s'han de disculpar després per un medi imprevisit. I atrets per la gentilesa d'elles no les deixen fins que elles son a casa, i encare les acompanyen fins al pis de sota...

Ai joventut, joventut!—diria aquell vellet tot encorvat—amb vosaltres passa com amb les flors quan esclaten, que son més belles, el perfúm més intens, més atraient i més perillós. Voleu jugar amb el cor i a voltes el cor se formalitza i converteix en seria realitat lo que comensà en una agradable distracció.

No fora pas el primer càs.

X. X. X.

25 Febrer 1917.

Barcelona es la ciutat més lliberal del mon. Qui ho posi en dubte que escolti i en acabat em donarà la raó.

¿On, sinó a Barcelona, es permeteria el lliure exercici del noble sport de la cossa, en mig de les més concorregudes plaçes i carrers, amb greu perill del físic i l'indumentaria dels transeunts, exposats a rebre un cop de pilota que'ls estabordeixi, quan menys ganes ne tinguin?

¿On, sinó a Barcelona, es permeteria convertir la plaça més céntrica de la ciutat en una sucursal, a dies ficsos, de qualsevol plaçeta de Villagorri de las Piaras, com succeeix, per exemple, amb la de Catalunya tots els dies de festa a la tarde?

¿On, sinó a Barcelona, es permeteria als automòbils creuar com esperitats les vies més concorregudes, esclafant dia sí, dia no quelcun pacífic tranzeunt (els tranzeunts sempre son pacífics—clixè periodístic de moda rigurosa—). On, es permeteria, diguin, com no fos en la lliberalíssima Barcelona?

¿On, sinó a Barcelona, es permeteria que'ls carrros d'escombreries, de nou model i rigurosament higiènic de les llantes fins a la coberta, fossin deixats oberts mentres *fan el barri* per a no tenir la feina de tanear i obrir-los a cada moment?

¿On, sinó a Barcelona, es permeteria als qui menen carruatjes fer *pipi* arrambats a les rodes del vehícol, i als qui no menen carruatjes, en la primera paret que'ls vingui a tom?

¿On... en fi, on, sinó a Barcelona, es pot fer lo que a un hom li dongui la gana, sense més frè ni més llei que la propia educació; malestar al pròxim, mareijar-lo, perjudicar-lo, riurer-s'en, i atropellar-lo, sempre que a un li convinga?

En lloc més que a la lliure, molt lliure, Barcelona, on els ciutadans, els agents de la autoritat, i les autoritats mateixes, obliden les lleis o les ignoren, o no'ls hi dona la gana de complir-les.

He dit.

BARCINONENSIS.

fiesta

Des de Paris

Un dia la delicada modisteta parisien deixa els seus tallers i pren el coratge d'entrar a la fàbrica per a fer municions, les seves finíssimes mans devenen plenes de durícies, i si abans eren balderes les mans de l'home que les estrenyien, ara la seva pell, una mica dura, les fa més farrenyes, i per elles es ben honorable, car diuen i s'enorgulleixen de que quant convé també saben reemplaçar als homes. Cadascú el seu deure; els seus promesos, els seus marits encare fan més gran el sacrifici.

I darrera d'elles, unes dones més coratjoses reemplaçen l'home per a conduir el tranvia, llur feminitat desapareix, es vesteixen semblantes com l'home, i si alguna d'elles gosés fins fumaría amb pipa.

I heusaquí que'n aquests darrers dies ha aparegut un altre ofici d'home reemplaçat per la dona.

—La vi... trière!

El seu crit se sent clar pels carrers de Paris; ella va vestida amb blusa negra, curvant-se una mica pel pes dels vidres que porta a l'esquena, i la posadora de vidres passa per tots els *foubourgs* amb la seva cantarella de facil entonació cridant: —La vi... trière!... i passa amb el màstic a la mà amb el dolç desig de fer fortuna.

Tant sols un dibuixant com l'Abel Faibre, o un Jonàs, podrien fer-ne una bona colecció d'aquestes fesòmies femenines, en aquest Paris de guerra.

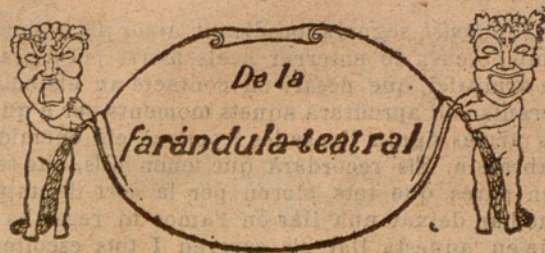
La societat dels «amics de Verlaine» han tingut la reunió anyal al jardí del Luxemburg davant l'estàtua del poeta. Fa el 21 aniversari de la seva mort—ha dit en Charles Morice—i malgrat aquests anys el poeta viu entre els amics i admiradors. L'Ernest Raynaud ha llegit uns versos que semblava que'ls concurrents els sapiguessin de memòria, i per fi Mlle. Moreno, de la *Comédie Française*, ha llegit magistralment un poema de Fernand Gregh a la memòria de Verlaine i d'en Verhaeren.

La concurrència es molt nombrosa en aquest jardí, malgrat aquest fret rigorós. Una colla de *damiselles* juguen el tennis, donant la fervor d'aquest joc aristocràtic. En un altre lloc es reuneixen uns homes que tots recorden la guerra del 1870, i s'entretenen fent correr unes boles a cops de massa, quina complicació del joc els dona moments de molta meditació.

No hi ha dupte que aquestes reunions tenen un escaient d'agradable simpatia, perquè no dic que'ls amics del poeta allí reunits jugaven a poesia! I encare pot dir-se quelcom més d'aquest jardí, i es que seguint les *pelouses* ont la terra es gelada, una munió d'infants esgruna trocets de pa per a endoleir la vida d'aquests aucells que son l'encant d'aquest jardí. I ells agraits quant vingui la primavera pagaràn aquest deure amb uns bons cants d'agraïment.

ROMA PLANAS.

Paris, Gener de 1917.

NOVITATS

Jesus que torna

Drama en tres actes,
de don Angel Guimerá.

Nit solemne la de l'estrena de la darrera producció guimeriana *Jesus que torna*.

El públic nombros en extrem, omplena la espaiosa sala de Novitats. Impossible donar un pas. Els passadisos materialment atestats. Brillant aspecte el que ofereix el teatre. No n'hi ha per menys. El gran dramaturg català ens donava un altre prova del seu talent, i el públic avit, d'escoltar altre volta el verb que brolla de sa fantasia, acudí atropelladament a rendir homenatge, a consagrar una vegada més al patriarca de les lletres catalanes.

Jesus que torna es una de les més belles produccions del il·lustre autor de *La reina jove*. Es una obra de romanticisme, de poesia elevada, i d'una ingenuïtat encantadora.

Nataniel, un somniador rodejat d'una aureola mística i de misteri va pel món, atravesant pobles, seguit pels humils que venen an ell a Jesús, per la dolçor de ses paraules i pels miracles que li atribueixen.

Dues nacions hi han en guerra i a la que l'ha declarat adreça ses petjades *Nataniel* per a predicar la Pau, perquè la sang no enrogeixi la terra, perquè acabi el carnatge, però el *Rei Rodolf* mana a ses tropes que detinguin al boig somniador, i una bala el fereix, sent portat per a curar-lo al palau del *Comte Orlaf*, ont se trohen el *Príncep Demetri* i *Gladys*, que atreta per la misteriosa aureola de *Nataniel*, vol seguir-lo pel món.

Nataniel s'imposa al *Rei Rodolf* per una força misteriosa que fa que'l monarca senti una temença vers al home que sens tenir exèrcits, comanda un nucli de gent adicta que fanatitzats per ses paraules el segueixen arreu, i això fa que'l *Rei Rodolf* el desterrí, però un nen a qui's diu va curar, ha obert el forrellat del presoner deixant-lo en llibertat, arribant seguidament al palau del *Príncep Demetri* en el mateix instant que's reben noves d'una gran victòria obtinguda pel príncep hereu. El rei mana s'obrin les portes del palau al poble, que les músiques recorrin la ciutat, que en la Seu brandin les campanes, però aquestes en lloc de tocar a festa, toquen a morts al mateix instant en que's reb un telegrama dient que un contra-atac de les tropes enemigues han vençut als que un moments abans eren victoriosos i que en la tràgica aventura ha mort el fill del Rei. Les multituds que moments abans escoltaven les paraules de pau que predicava *Nataniel*, aixequen ses veus irades clamant la guerra. Solsament els adictes, entre ells *Gladys* i el *Príncep Demetri*, obligat per aquesta, resen per la pau del món.

I *Nataniel* segueix predicant amor als homes. Amb l'escusa de enterrar a els morts pot lograr un armistici, que posarà en contacte an els beligerants i ell aprofitarà aquets moments per a que les armes siguin llensades i perquè els enemics s'abracin. Els recordarà que tenen fills, que tenen pares, que tots ploren per la sort de tots, que han deixat una llar on l'amor hi regnava i que en aquesta llar els esperen I tots escolten aquestes paraules amb llàgrimes als ulls, pensant amb els seus, però això es un moment, perquè al parlar de pau, cap vol cedir, tots volen quedar-se amb lo que a costa de tanta sang han conquerit. I ve la topada. Les armes son novament agafades amb rabia i la guerra torna més sagnanta encare. En mig dels guerrers es ferit mortalment *Nataniel* voltat dels seus adictes i de *Gladys* que escolten ses darreres paraules: «Tornaré, tornaré sempre».

Aquest es l'argument, contat per alt, de la nova producció del poeta de Catalunya.

Unicament la privilegiada ploma d'en Guimerà podrà portar a l'escena la figura de *Nataniel* d'aquest nou Jesús, sense que ni un sol moment decaigui, barrejada amb les feres passions humanes.

El poeta en cada moment atreu l'entusiasme del públic per la grandiositat de les imatges poètiques de que està rublerta la obra.

En l'acte primer d'una exposició senzilla i clara fa creixer l'interés, i així ho demostrà el públic cridant al autor al acabament.

L'acte segon, el millor indubtablement, fou un triomf per a el Mestre que a mitja representació tingué de presentar-se a rebre l'ovació més gran que hem sentit, repetint-se aquesta al final siquent aclamat entusiastament per el públic i pels artistes.

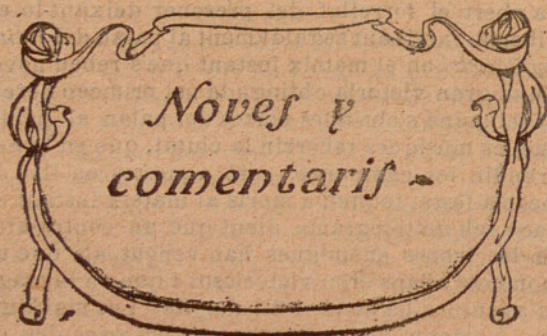
L'acte tercer interessant sempre, conserva an el públic la emoció fins al final on una nova ovació se deixa sentir tant per l'èxit de l'obra com per a homenatge al ilustre don Angel Guimerà.

De la interpretació cal citar a l'Enric Borràs que digné el *Nataniel* amb verdader art i a la senyoreta Casals que demostrà ses excelents condicions amb la *Gladys*.

Els demés no més que discrets.

El decorat degut an en Salvador Alarma notable i sobretot el primer i tercer acte.

MANELIC.

Hem rebut el drama en tres actes *Batalla de Reines*, d'en *Pitarra*, nova edició que acaba de publicar en son folletó el setmanari satíric, polític i d'espectacles *El Xerraire*.

Ara aquest setmanari ha començat a repartir el drama patriòtic d'Ubach i Vinyeta *En Joan Blancas*, obra que fou premiada en els Jocs Florals de l'any 1869 i quals primeres edicions resten completament agotades.

—◆—
Elixir Collot remedi de les Débiles
—◆—

Hem rebut un exemplar de l'obra del doctor J. Freixas i Freixas, *Impressions de metge*. En parlarem en el vinent número.

—◆—

Camisería

SANS

BOQUERIA, 32.-BARCELONA

Especialitat en camises a mida

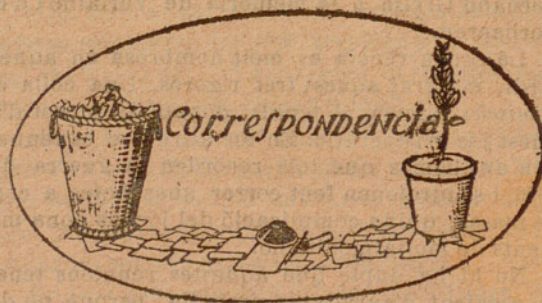
—◆—

Hem rebut el cartell anunciador dels Jocs Florals de Cornellà, organitzats per l'Unió Social d'aquella vila.

La manca d'espai ens priva de publicar íntegre el cartell, en el que a més dels tres premis ordinaris, hi figuren 17 valiosíssims premis extraordinaris.

Formen el jurat qualificador els següents senyors: *President*, don Conrat Roure; *Vocals*, don Narcís Oller, don Ramón Masfern i altres elements de la localitat.

Els originals denen dirigir-se en la forma acostumada al *President* de la Unió Social,—Major, 81 i 83, Cornellà del Llobregat—i el plaç d'admissió fineix el 29 d'Abril.

Galcerà de Gers. Publicarem les proses amb que'ns ha favoregut i li donem per elles mercès. Hem fet anar primer la segona, perquè hem cregut que a vostè li convindria més aixís.—*Jaume Ballbé*. No son publicables. A vostè li manquen molts estudis.—*Jordi Ribas Martí*. Rebuda la seva atenta i mercès. Li enviarem les probes a l'adresa que'ns dona.—*Josep Maria Sanjaume*. La seva poesia ens ha agradat molt, però hi han moltes assonancies que no son permeses en el vers lliure. La vol arreglar? Ademés, en el nostre concepte, hi sobren el dos versos que comencen i clouen la poesia.—Queden lletres per a contestar.

Redacció a Barcelona: Rosselló, núm. 248, 3.er, 2.^a

Imp., Alfons I d'Aragó, n.º 39.—MOLINS DE REI